

Na osnovu članova 19. i 21. Statuta Saveta za štampu i članova 15. i 16. Poslovnika o radu Komisije za žalbe, Komisija za žalbe Saveta za štampu u sastavu: Zlatko Čobović, Jelena Petković, Tamara Skrozza, Filip Švarn, Jelka Jovanović, Rodoljub Šabić, Ana Martinoli, Sanja Pavlović, Milena Vasić i Nadežda Budimović, na sednici održanoj 26. 9. 2024. godine, jednoglasno donosi

ODLUKU

Tekstovima “Analiza Novosti: Šta se krije iza pokušaja izmene programa na Univerzitetu u Novom Pazaru” i ”Na bosanskom jeziku stoje - Vukovi brkovi”, objavljenim 6.i 7. avgusta 2024. godine, kao i neobjavljivanjem odgovora na ove tekstove, portal “Novosti.rs”

1.prekršio je tačke 1 i 6 Odeljka IV (Odgovornost novinara) o obavezi novinara da se suprotstavi svima koji krše ljudska prava ili se zalažu za bilo koju vrstu diskriminacije, govor mržnje i podsticanje nasilja, da neguje etiku i kulturu javne reči, poštuje pravo na odgovor, izvinjenje i ispravku i da blagovremeno objavi odgovarajuću ispravku,

2.prekršio je i tačku 4 Odeljka V (Novinarska pažnja), po kojoj novinar mora biti svestan opasnosti od diskriminacije koju mogu da šire medija i učiniće sve da izbegne diskriminaciju zasnovanu, između ostalog, na rasi, polu, starosti, seksualnom opredeljenju, jeziku, veri, političkom i drugom mišljenju, nacionalom ili društvenom poreklu.

Nalaže se portalu “Novosti.rs” da odluku objavi u roku od pet dana od dana dostavljanja odluke.

Odluka Komisije biće objavljena na sajtu Saveta za štampu (www.savetzastampu.rs) i dostupna javnosti.

OBRAZLOŽENJE

Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine (Bošnjačko nacionalno vijeće) u žalbi Savetu za štampu ističe da se u oba sporna teksta, i kroz izjave sagovornika i kroz iskaze novinara, krše brojne zakonske odredbe kojima se uređuju prava nacionalnih manjina. Tekstovima se, kako je navedeno, krši njihovo pravo na nacionalni i jezički identitet, jer se njihov jezik pominje kao “nepostojeći”, stručnjaci koji se citiraju u tekstovima negiraju bosanski jezik, koji inače postoji u obrazovnim sistemu Srbije 20 godina, i daju izjave “koje su bliske šovinističkom i fašisoidnom, a ne naučnom diskursu”. Sagovornici u tekstu ne poznaju zakonske obaveze države prema manjinama, ali bahato iznose svoje devetnaestovekovne kvazinaučne teorije, tvdi se, između ostalog, u žalbi. Podnosilac žalbe nije naveo koje odredbe Kodeksa veruju da su prekršene, ali je naglasio da su tekstovima prekršeni brojni postulati nepristrasnog i objektivnog novinarstva, pri čemu novinar i njegovi sagovornici idu

do granice govora mržnje utemeljene na rigidnim i ultranacionalističkim stavovima. Redakciji je upućen demanti na ove tekstove, koji nije objavljen.

U odgovoru na žalbu Andrijana Nešić, odgovorna urednica portala i pomoćnica glavnog urednika za digitalna izdanja, navela je da su u tekstovima koristili relevantne izvore i izjave eminentnih stručnjaka. „U prvom tekstu sagovornica je bila prof. dr Dragana Novakov šef katedre za Srpsku književnost i jezik na Državnom univerzitetu u Novom Pazaru koja je sa čisto naučnog stanovišta, ne mešajući politiku, objasnila zbog čega bi bilo pogrešno da se na ovu katedru uvede bosanski jezik i bošnjačka književnost. Takođe, u drugom tekstu koristili smo izjave poznatih lingvista, profesora koji su svoje ime gradili dugogodišnjim naučnim radom, ne uplićući politiku i ne unoseći lične afinitete prema nekoj etničkoj zajednici”, istakla je, dodajući da su strogo vodili računa da tekstovi zadovolje sve standarde novinarstva i da u njima nema nijedne proizvoljne izjave, već su preneli isključivo rezultate naučnih istraživanja. Naglasila je da je redakcija spremna da objavi odgovor, ali da reagovanja koja su dobili sadrže niz ličnih uvreda i diskvalifikacija na račun novinarkе i njenih sagovornika, koji su optuženi da zagovaraju fašistoidnu ideologiju.

Nacionalni savet bošnjačke nacionalne manjine je potom dostavio izmenjen odgovor 30. avgusta, koji takođe nije objavljen.

Članovi Komisije za žalbe su zaključili da je otvaranja studijskog programa bosanskog jezika i bošnjačke književnosti na državnom Univerzitetu u Novom Pazaru pitanje na koje moraju da odgovore naučnici koji se bave ovom oblašću i da Savet za štampu ne može da arbitrira da li su ispravni stavovi sagovornika “Novosti” ili stavovi predstavnika Bošnjačkog nacionalnog vijeća, niti da se izjašnjava o problem koji prevazilazi nadležnost i kompetencije Komisije za žalbe.

Komisija za žalbe ne može, takođe, da ocenjuje da li su tekstovima na koje je podneta žalba, povređeni, eventualno, Ustav i zakoni.

Tema je, po oceni Komisije, veoma važna i mediji treba da se bave njome, ali i veoma osetljiva i zahteva posebnu pažnju prilikom obrade. U ovom slučaju, to nije urađeno na dobar način i Komisija veruje da su ovakvom jednostranom obradom teme povređene odredbe Kodeksa novinara Srbije koje se odnose na zabranu diskriminacije, između ostalog, na osnovu jezika i nacionalne pripadnosti. Autor tekstova nije, po mišljenju Komisije, omogućio naučnicima koji imaju drugačije mišljenje da ga iznesu, u tekstovima nije bilo nikakvog sučeljavanja različitih stavova, već se mišljenje sagovornika uzima kao jedino relevantno i neupitno. Sva objavljena mišljenja idu u pravcu negiranja postojanja bosanskog jezika, koji se naziva “nepostojećim” i nečim što je samo “posebno ime jednog jezika koji se tradicionalno zvao srpski jezik”, čime se bošnjačkoj nacionalnoj manjini praktično odriče pravo na sopstveni jezik, što je odraz diskriminacije.

Dodatno, predstavnicima Nacionalnog saveta bošnjačke nacionalne manjine nije omogućeno ni objavljivanje reagovanja na iznete tvrdnje.

Po oceni članova Komisije za žalbe, novinar nije odgovoran za izjave svojih sagovornika, ali je morao naći način da se od pojedinih stavova “ogradi”, kao i da ne iznosi svoje mišljenje kojim podržava stavove sagovornika o “nepostojećem jeziku”. Time su prekršene odredbe Kodeksa po kojima novinar mora da učini sve da izbegne diskriminaciju, kao i da se suprotstavi svima koji se zalažu za diskriminaciju i kršenje ljudskih prava.

Beograd, 26. 9. 2024.

Predsedavajući

Zlatko Čobović